

ECRI (ეკრუ)
**ევროპის კომისია რასიზმისა და
შეუწყენარებლობის წინააღმდეგ**

**ეკრუ-ის ზოგადი პოლიტიკის
რეკომენდაცია №4:**

**ეროვნული გამორკვევები
პოტენციურ მსხვერპლთა მიერ
დისკრიმინაციისა და რასიზმის
აღქმის და განცდის თემაზე**

Secretariat of ECRI
Directorate General of Human Rights and Legal Affairs
Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Fax: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

<http://www.coe.int/ecri>

ევროპის კომისია რასიზმისა და
შეუწყნარებლობის
წინააღმდეგ:

შეახსენებს რა, ევროპის საბჭოს
წევრი სახელმწიფოების
სახელმწიფოსა და მთავრობის
მეთაურთა მიერ 1993 წლის 8-9
ოქტომბერს ვენის სამიტზე
მიღებულ დეკლარაციას.

შეახსენებს რა, რომ
დეკლარაციის ჩარჩოებში
განსაზღვრული რასიზმის,
ქსენოფობიის, ანტისემიტიზმისა
და შეუწყნარებლობის
წინააღმდეგ ბრძოლის
„სამოქმედო გეგმა“ სთავაზობს
მინისტრთა კომიტეტს
ჩამოყალიბოს ევროპის კომისია
რასიზმისა და შეუწყნარებლობის
წინააღმდეგ, რომლის ერთ-ერთი
ამოცანაა წევრ
სახელმწიფოთათვის ზოგადი
პოლიტიკის რეკომენდაციების
შემუშავება.

შეახსენებს რა, აგრეთვე ევროპის
საბჭოს წევრ სახელმწიფოთა
სახელმწიფოსა და მთავრობის
მეთაურთა მიერ 1997 წლის 10-11
ოქტომბერს სტრასბურგში
გამართულ სამიტზე მიღებულ
„დასკვნით დეკლარაციას“ და
„სამოქმედო გეგმას“.

ხაზს უსვამს რა, რომ ევროპის
წევრ სახელმწიფოთა მიზანი
ააშენონ უფრო თავისუფალი,
უფრო ტოლერანტული და
სამართლიანი ევროპული
საზოგადოება

დადასტურებულია დასკვნითი
დეკლარაციით, რომელიც
აგრეთვე მოუწოდებს რასიზმის,
ქსენოფობიის, ანტისემიტიზმისა
და შეუწყნარებლობის
წინააღმდეგ ბრძოლის
გააქტიურებისაკენ.

შეახსენებს რა, რომ ევროპის
ზოგადი პოლიტიკის
რეკომენდაცია №1-ში ევრო
მოუწოდებდა სახელმწიფოებს
კანონების, წესდებებისა და
რეკომენდაციების თანახმად,
მონაცემთა დაცვისა და
ანონიმურობის გარანტიით,
შეგროვდეს ინფორმაცია,
რომლის მეშვეობითაც
შესაძლებელი გახდება
მდგომარეობის და იმ ჯგუფების
გამოცდილების
შეფასება-განსაზღვრა,
რომლებიც განსაკუთრებით
მტკივნეულად აღიქვამენ
რასიზმს, ქსენოფობიას,
ანტისემიტიზმსა და
შეუწყნარებლობას.

ხაზს უსვამს რა, რომ
სტატისტიკური მონაცემები
რასობრივი და დისკრიმინაციული
ქმედებებისა და ცხოვრების
ყველა სფეროში უმცირესობათა
ჯგუფების მდგომარეობის
შესახებ სასიცოცხლო
მნიშვნელობისაა პრობლემათა
შეცნობისა და პოლიტიკის
ჩამოყალიბებისათვის.

დარწმუნებულია რა, რომ ამგვარი სტატისტიკური მონაცემები უნდა შეიფასოს ინფორმაციით დამოკიდებულებების, შეხედულებებისა და აღქმის შესახებ.

მიიჩნევს რა, რომ გარდა ფართო მასების გამოკითხვისა, დაგეგმილი გამოკვლევები პოტენციურ მსხვერპლთა მიერ მოსალოდნელი დისკრიმინაციისა და რასიზმის საფრთხის აღქმისა და განცდის შესახებ, ინფორმაციის ნოვატორულ და მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს.

ურჩევს წევრ სახელმწიფოთა მთავრობებს მიიღონ სათანადო ზომები, რათა უზრუნველყონ ეროვნული გამოკვლევების ჩატარება, პოტენციურ მსხვერპლთა მიერ რასიზმისა და დისკრიმინაციის აღქმისა და განცდის თემაზე, ხოლო შთაგონების წყაროდ ამ რეკომენდაციის დანართში მოცემული დირექტივები მიიჩნიონ.

მიიჩნევს რა, რომ ამგვარ გამოკვლევათა შედეგების გამოქვეყნება პრობლემათა წინა პლანზე წამოწევისა და მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით, შესაძლებელია.

მიიჩნევს რა, რომ პოტენციურ მსხვერპლთა გამოცდილებისა და შეხედულებების საბუთიანობა, როგორც მთლიანად მოსახლეობას, ისე დაუცველ ჯგუფებს მნიშვნელოვან ინფორმაციას აწოდებს.

მიესალმება რა იმ ფაქტს, რომ ასეთი გამოკითხვები უკვე ჩატარდა ზოგიერთ წევრ სახელმწიფოში.

პკრშ-ის ზოგადი პოლიტიკის რეკომენდაცია №4-ის დანართი

დირექტივები პოტენციურ მსხვერპლთა მიერ რასიზმისა და დისკრიმინაციის აღქმისა და განცდის თემაზე გამოკვლევების ჩასატარებლად

I. ამ ტიპის გამოკვლევათა ზოგადი მიზნები

1. წინამდებარე რეკომენდაციაში აღნიშნული ტიპის გამოკვლევის მიზანია შეიქმნას წარმოდგენა რეალურ თუ პოლიტიკურ მსხვერპლთა თვალთ დანახულ პრობლემათა შესახებ. ასეთი ნოვატორული მიდგომა გულისხმობს რასიზმის, ქსენოფობიის, ანტისემიტიზმისა და შეუწყნარებლობისაგან დაუცველი ჯგუფების წევრთა გამოკითხვის პროცესის წარმართვას, იმ საკითხთა წამოჭრით, რომელთა მიზანია ინფორმაციის მოპოვება ზემოთმოხსენებული ჯგუფების წევრთა მიერ განცდილი დისკრიმინაციისა და რასიზმის თაობაზე და თუ როგორ აღიქვამენ ისინი იმ საზოგადოების განსხვავებულ შეხედულებებს, რომელშიაც ცხოვრობენ. შეგროვილ ცნობებს, რომლებიც მოიცავს დაუცველ ჯგუფთა შეხედულებებსა და გამოცდილებას, შეუძლია შეაფასოს და გაამდიდროს როგორც რასისტული მოვლენებისა და სხვადასხვა სფეროში დისკრიმინაციის დონის შესახებ უფრო მრავალრიცხოვან მონაცემთა სია, ისე ინფორმაცია, რომელიც მოიცავს რასიზმისა და შეუწყნარებლობის საკითხებს, აგრეთვე მოსახლეობის უმეტესი ნაწილის შეხედულებებს უმცირესობათა ჯგუფებზე.

II. გამოკითხვათა პრაქტიკული ორგანიზება

2. ამგვარ გამოკითხვათა დაგეგმვა და განხორციელება უნდა დაეკისროს რასიზმისა და შეუწყნარებლობის სფეროში გამოცდილების მქონე მკვლევარებს ან ინსტიტუტებს, ხოლო პრაქტიკული სამუშაო განხორციელდეს გამოკითხვათა კვლევის ორგანოების მიერ.

3. უმცირესობათა ჯგუფების გამოკითხვის „კატეგორიებისათვის“ მიკუთვნება დამოკიდებული იქნება ეროვნულ კონტექსტზე და შეიძლება აერთიანებდეს იმიგრანტთა, ეროვნულ უმცირესობათა და სხვა დაუცველ ჯგუფებს.
4. „კატეგორიებისათვის“ მისაკუთვნიებული ჯგუფების შერჩევის დროს გათვალისწინებული ფაქტორები შეიძლება შეიცავდეს სათვისტომოს სიდიდეს და ინფორმაციას დისკრიმინაციის იმ მასშტაბებზე, რომელსაც თითოეული ჯგუფი განიცდის. (მაგ: ტატისტიკა დასაქმების შესახებ, დისკრიმინაციის საფუძველზე შეტანილ სარჩელზე).
5. მართებული იქნება გამოკითხვის პროცესში „კონტროლისა“ და „კონტრასტის“ ჯგუფების ჩართვა საფუძვლიანი შედარებისათვის. მაგ: იმ ჯგუფისა, რომელიც უშუალოდ არ განიცდის რასიზმსა და დისკრიმინაციასთან დაკავშირებულ პრობლემებს.
6. სრულყოფილი დემოგრაფიული სტატისტიკა, რომელიც გულისხმობს სხვადასხვა ინფორმაციას დაბადების, ეთნიკური წარმომავლობის, რელიგიის, მშობლიური ენის, მოქალაქეობის და ა.შ. შესახებ, აადვილებს ასეთ გამოკითხვათა ორგანიზებას.
7. გამოკითხვათა ჩატარებისას საჭიროა იმის გათვალისწინება, რომ რასიზმისა და დისკრიმინაციის განსაკუთრებული რისკის ქვეშ მყოფი ზოგიერთი ჯგუფი, მაგალითად. არაღვებულური იმიგრანტები, ძალზე ძნელი მისაწვდომია.

III. გამოკითხვის გეგმა

8. გარდა იმ შეკითხვებისა, რომლებიც სოციალ-ეკონომიკურ ფონსა და სხვა ფაქტორებზე დეტალურს ეხება, გამოკითხვის კითხვები შეიძლება შემდეგ კატეგორიებს მიეკუთვნოს:
 - შეკითხვები რომლებიც ეხება კონკრეტულ სიტუაციებს, ურთიერთობის დამყარებას სხვადასხვა ხელისუფლების ორგანოებთან (მაგ: პოლიცია, ჯანდაცვა, სოციალური კეთილდღეობის სამსახურების, სასწავლო დაწესებულებანი) სხვა ორგანიზაციებთან (მაგ: ბანკები, უძრავი ქონების სააგენტოები) და დაწესებულებებთან (მაგ: დასაქმების ობიექტები, რესტორნები, საზოგადოებრივი გართობის ადგილები და მაღაზიები). შეკითხვები შეიძლება დაისვას იმის თაობაზე, თუ გარკვეული დროის მანძილზე რამდენჯერ გახდნენ რესპოდენტები

უსამართლო მოპყრობის მსხვერპლნი უმცირესობის ჯგუფის წევრობის გამო და რა სახის უსამართლო მოპყრობა განიცადეს მათ.

- შეკითხვები იმის თაობაზე, თუ რამდენად აღიქმება საზოგადოებრივ ცხოვრებაში თანაბარ პირობებში მონაწილეობის შესაძლებლობები. რამდენადაა გაცნობიერებული უმცირესობათა ჯგუფების მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად მიღებული ზომები და მათი განხორციელების მასშტაბი. ასეთ სფეროებად უნდა ჩაითვალოს მაგ. განათლებაში წარმატების მიღწევის შესაძლებლობები, სასწავლო პროგრამები არდადაგების დროს, დასაქმების შესაძლებლობები.
 - შეკითხვები დამოკიდებულებების და შეხედულებების შესახებ განსახილველი თემები შეიძლება მოიცავდეს: დაწესებულებათა მიმართ ნდობის ფაქტორს, რესპონდენტთა თვალსაზრისს სახელმწიფოს მიერ უმცირესობათა ჯგუფებისა და იმიგრანტთა მიმართ გატარებული პოლიტიკის შესახებ. ქვეყნის რასისტულ ან ქსენოფობიურ სახელმწიფოდ მიჩნევის საკითხს, რელიგიასთან დაკავშირებულ პრობლემებს, დამოკიდებულებებს სხვა ჯგუფებისადმი, მოსახლეობის უმეტეს ნაწილთან ურთიერთობის მოუგვარებლობასთან დაკავშირებულ სიძნელებებს, მასპინძელი ქვეყნისა და სამშობლო ქვეყნის იდენტიფიკაციას, დარჩენისა თუ დაბრუნების გეგმებს, საკითხს თუ სად არის მათი „სახლი“ მასპინძელ თუ მშობლიურ ქვეყანაში და ა.შ. ამგვარი თემების ჩართვა შესაძლებელს ხდის განსაზღვროს დისკრიმინაციის დონის განსაზღვრას.
9. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ტიპის შეკითხვები უმეტესწილად სუბიექტური აღქმის მონაცემთა წყაროს წარმოადგენს, თუმცა, ნებისმიერ შემთხვევაში ძალზე რთულია დისკრიმინაციულ ქმედებათა თბიქტურად შესწავლა და რეალურ ცხოვრებაში მომხდარი ფაქტების გაანალიზება, ვინაიდან მათ საზოგადოების ნებისმიერ ფენაში შეიძლება ვხვდებოდეთ. ცნობები სუბიექტურად განცდილი დისკრიმინაციის შესახებ მნიშვნელოვან მაჩვენებელს წარმოადგენს, განსაკუთრებით, თუკი ისინი განიხილება სხვა ტიპის ინფორმაციის, მაგ. უმუშევრობის სტატისტიკის, პოლიციის ჩანაწერების, შეტანილ სარჩელთა და ა.შ. ფონზე.

IV. გამოკვლევათა ჩატარების შემდგომი ნაბიჯები

10. გარკვეული პერიოდის შემდეგ შეიძლება ჩატარდეს დამატებითი გამოკითხვები, რათა შესწავლილ იქნას დროის მიხედვით დისკრიმინაციისა და რასიზმის ცვალებადობის სურათი ან ჩაირთოს, დამატებით, სწავდასწავა ჯგუფები.
11. გამოკვლევათა შედეგები შეიძლება სწავდასწავა მიზნით იქნას გამოყენებული. მაგალითად: რათა ყურადღება გამახვილდეს იმ სფეროებზე, რომლებიც განსაკუთრებულად მოითხოვს მოქმედებას. შეფასდეს და შემუშავდეს პოლიტიკა, რომელიც ითვალისწინებს იმ ჯგუფების გამოცდილებასა და ინტერესებს, რომელთაც ეს საკითხი ენებათ. გაიზარდოს საზოგადოების მიერ მსხვერპლთა თვალთ დანახული დისკრიმინაციის პრობლემათა შეცნობა და გაგება; გაიზარდოს ცალკეულ სფეროებში მომუშავე პირთა შეგნება იმის თაობაზე, თუ როგორ აღიქმება დაწესებულებები და მათი პრაქტიკები უმცირესობათა ჯგუფების მიერ. (მაგ. პოლიცია, დასაქმების ობიექტები, მომსახურეობის სფერო და ა.შ.)

